

מלאכת גוזז

בצמר, בשערות ובצפרנים

רש"י שבת עג א

הגוזז צמר, וכל שאר מלאכות שייכי בצמר של מלאכת המשכן.

משנה וגמרא שבת צד, ב

הנוטל צפרניו זו בו או בשיניו וכן שערו ... רבי אליעזר מחייב וחכמים אוסרים משום שבות. גמ' אמר ר' אלעזר מחלוקת ביד אבל בכלי חייב (ופירשו התוס' שם: היינו כרבי יהודה דמחייב במלאכה שאינה צריכה לגופה).

שו"ת ריב"ש סי' רצד

גזיזה היתה במשכן שלא לצורך הצמר והשער רק לצורך העור, כגון בעורות תחשים, ועל כן חייב כל שהוא לצורך גופו, אע"פ שאינו צריך לשער, ומלאכה הצריכה לגופה היא.

שוע"ר סי' קסא

ובשבת דוחק את הבשר שתחת הציפורן כדי שלא יגרור את הציפורן כשמסיר הטיט.

שוע"ר סי' רעו

ח שרבו האומרים שלא התירו שבות במקום מצוה, אלא שבות דשבות, כמו שיתבאר בסי' ש"ז, ודבריהם עיקר.

שוע"ר סי' רעח

א מלאכה הצריכה לגופה, כלומר שהמלאכה צריכה לו בשביל גופה, דהיינו שצריך לו גוף הדבר שגוף המלאכה נעשית בו.

שוע"ר סי' שכח

לז צפורן שפירשה ... אם פירשו רובן, כיון שהם קרובים להנתק, אין בהם משום גוזז מן התורה אפילו כשחותכן בכלי, אלא שאסור מדברי סופרים, אבל להסיר ביד שאין זו דרך גזיזה, מותר אפילו לכתחלה, אם הן מצערות אותו ... ואם לא פירשו רובן ונטלן ביד, פטור אבל אסור, חתכן בכלי חייב משום גוזז. ואף להאומרים שמלאכה שאינה צריכה לגופה פטור [י]ש אומרים שבגוזז חייב לדברי הכל, מטעם שיתבאר בסי' ש"מ.

שוע"ר סי' שמ

א הגוזז ... חייב והוא מאבות מלאכות, שכן במשכן היו גוזזין עורות התחשים ואילים.

אבל ... הנוטל שערו וצפרניו בידיו או בשיניו פטור, אבל אסור מדברי סופרים ליטול ביד.

ב אין הגוזז והחותך צפרנים בכלי חייב, אלא אם כן צריך לצמר או לשער או לצפרנים שחתך, אבל אם אינו צריך להם, הרי זו מלאכה שאינה צריכה לגופה. ולפיכך אשה ששכחה מערב שבת ליטול הצפרנים, ובשבת הוא ליל טבילתה, יש מי שמתיר לה לומר לנכרית לחתכן לה, שכל דבר שאינו אסור אלא מדברי סופרים מותר לעשותו על ידי נכרי לצורך מצוה כמ"ש בסי' ש"ז ושכ"ה.

אבל יש אומרים שאף אם אינו צריך לצמר ושער וצפרנים חייב (שעיקר המלאכה היא העברת השער והצמר מהעור והצפרנים מהאצבעות, והרי הוא צריך לגוף העברה זו. ועוד) שגם במשכן היו גוזזים עורות התחשים אע"פ שלא היו צריכים לשערן. ולכן אין להתיר לומר לנכרית לחתכן, שזהו שבות גמור, ולא התירוהו לצורך מצוה כמ"ש בסי' רע"ו. אלא תאמר לה ליטלן ביד או בשינים, שזהו שבות דשבות.

שוע"ר סי' תצח

כג השוחט בהמה ביום טוב לא יתלוש את הצמר שבמקום שחיטה כדי לעשות מקום לסכין, אע"פ שאין דרך גזיזה בכך והעושה כך בשבת אינו חייב משום גוזז, מכל מקום הרי הוא חייב משום עוקר דבר מגידולו, לפיכך אסור לעשותה ביום טוב שהרי אין בה צורך אכילה מפני שאפשר לשחוט אף אם לא יעשה כן. וכן מזה הטעם השוחט עוף ביום טוב לא ימרוט את הנוצה כדי לעשות מקום לסכין, שהרי הוא עוקר דבר מגידולו. ועוד שהעושה מלאכה זו בשבת יש לחייבו גם משום גוזז, שהרי כן דרך העוף לתלוש נוצתו ביד.

שו"ע יו"ד סי' קצח

יח צואה שתחת הצפורן שלא כנגד הבשר חוצץ, כנגד הבשר אינו חוצץ ... ולפי שאינן יכולות לכוין מה נקרא כנגד הבשר או שלא כנגדו, נהגו הנשים ליטול צפרניהם בשעת טבילה.